

Zo tel je: Wespendieven

In deze rubriek pakken we telkens een telprobleem bij de kop en laten we deskundigen aan het woord. Deze keer leggen we wespndievenspecialist Willem van Manen een lastige kwestie voor: kun je, zonder urenlang in een boomtop te zitten, toch waarnemingen van Wespendieven verzamelen die op een territorium wijzen?

Wat maakt de Wespendief zo'n stiekeme broedvogel?

Wespendieven zijn bosvogels die zich in het broedseizoen erg heimelijk gedragen. Ze komen aan in mei (blad al aan de bomen!) en gaan zonder noemenswaardige balts over tot eileg. Dat gebeurt vaak binnen tien dagen na aankomst van het vrouwtje. Nieuwgebouwde nesten zijn kleiner dan die van Havik of Buizerd, moeilijker vindbaar en zitten doorgaans hoog in boomkruinen. Onder een wespndievennest vind je geen concentraties ruiveren en nauwelijks poep of prooi-resten. Pas als er grote jongen zijn, ligt er een kransje van poep en wat lege wespnraten.

Waar kun je ze aantreffen?

In Nederland hebben Wespendieven geen voorkeur voor boomsoorten of bostypes. Ze nestelen in grote, stille boscomplexen, maar ook boven een drukke weg of in een vrijstaande boom. De dichtheid bedraagt op arme zandgrond ongeveer 1 paar per 500 ha bos en in halfopen landschap op rijkere grond ongeveer 1 per 200 ha bos. Mannetjes (dataloggers!) houden zich meestal op binnen een straal van 2 km van het nest. Dat geldt doorgaans ook voor vrouwtjes vóór de eileg. Daarna (beide geslachten broeden) foerageren vrouwtjes echter in een veel groter gebied, soms tot wel 40 km van het nest.

Je staat voor een groot bos. Wat nu?

Beste periode is tussen half juli en half augustus. Voorwaarde is dat je vogels over grote afstand kunt volgen. Dus óf je staat op een hoog punt waarbij je over het bos heen kijkt, óf het landschap is halfopen, zodat je vogels vanaf de grond kunt volgen. In uitgestrekte dichte bossen zonder hoge punten kun je eigenlijk niets, tenzij je in een boomtop wilt klimmen.

Zie je een vliegende Wespendief, let dan op het gedrag, zoals de opvallende balts met vlinderende vleugelslag. Maak notities over het geslacht, de kleur van het verenkleed en de rui in de handpennen, zodat je vogels individueel kunt herkennen.

Voedselvluicht! Mis hem niet

Een Wespendief die in lange baan daalt is interessant. Let op het al dan niet dragen van prooi. Houd er rekening mee dat kleu-

ren onder wisselende lichtomstandigheden of afstanden geheel anders kunnen overkomen en rui van de eerste handpen al onzichtbaar wordt bij een licht geknepen vleugel. Prooien zoals forse wespnraten zijn goed te zien, maar kleine prooien zijn soms onzichtbaar. Onder normaal tot goed zicht en met een verrekijker, zijn patronen in het verenkleed waarneembaar tot 1 km. Aan de hand van tekening zijn mannen (donkere achterrand aan vleugel) en vrouwen te onderscheiden tot 1,5 km. Silhouetten zijn herkenbaar tot 2-2,5 km en vogels lossen op door vocht en trillingen van lucht tussen 2,5 en 3 km.

Nog meer indicaties voor broeden?

Ook een plek waar je keer op keer Wespendieven ziet opschroeven is een goede indicatie voor een nest. Bij losse waarnemingen zijn mannetjes een sterkere aanwijzing voor een lokaal territorium dan vrouwtjes (zie boven). Hoewel Wespendieven bepaald niet luidruchtig zijn, hoor je ze soms in augustus melancholiek flieuwen, vaak urenlang en op grote hoogte. Dat zegt echter weinig over broedgevallen in de buurt. Meer geluk heb je met de 'golvende' ratelroep, een eindeloos 'tuk-tuk-tuk-tuk'. Je hoort dat zelden, maar altijd bij het nest.

Lang niet alle Wespendieven broeden

Een derde tot de helft van de paren onderneemt geen broedpoging, maar houdt er wel een soort van territorium op na. De mannetjes daarvan baltsen frequent in juli. Deze vogels gedragen zich minder gericht, maar het kost soms veel tijd om zeker te weten of ze toch geen nest met jongen hebben.

Het liefst vind je natuurlijk wél een nest...

Je moet zomer én winter gespist zijn op nesten van roofvogels, ook tijdens een autorit of gezinsuitje. Houd er bij het kiezen van een route of wandellocatie dus altijd een verborgen agenda op na! Oorspronkelijk door Wespendieven gebouwde nesten herken je vanwege het overdadige gebruik van bebladerde takken, vaak ook in de nestbasis. Eekhoorns doen dit eveneens, maar hun nesten zijn meestal bolvorming

Boven: Wespendief op het punt een raat uit te graven. Foto: Michel Geven

Onder: Installeren van een cameraval bij een wespndievennest is spannend werk. Selfie Willem van Manen.

en/of bevinden zich in de uiterste boomtop. In de winter gevonden nesten controleer je in juni en juli. Vroeg of laat zie je hoe een gouden oog je aanstaart door de takken van het nest.

Verder lezen:

> telrichtlijnen op sovon.nl/soort/2310

Opname van een bij het nest geplaatste webcam. Het jong werpt zich op door vrouw (met datalogger) aangebrachte wespnraten.